

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Q. 141. An cessante fine legis in aliquo particulari, etiam pro hoc particulari cesset obligatio legis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

Societatis §. 5. *Conservatores* §. 9. *Dispensatio* §. 4. 6. 7. quoad illam partem, per concessionem *Eugenii*. *Exceptio* §. 11. 12. *Familiares* §. 1. quo ad eam partem, & per Concessionem *Martini V.* item §. 2. 5. *Hora Canonica* §. 2. *Ieiunium* §. 1. *Indulgentia* §. 2. quoad ultimam partem, & generaliter quando aliqua necessitate &c. item §. 8. 13. 14. 15. 18. 19. 20. *Infirmi* §. 2. 3. *Interdictum* §. 4. 5. *Praelati* §. 3. *Privilegia* §. 1. quo ad secundam partem, quin verò &c. item §. 5. 6. 10. *Sacra* §. 1. 2. *Societas IESU* §. 2. quoad primam partem concessionis factæ *Benedictinis*.

Privilegia à *Clemente VIII.* concessa & subscripta à *Cardinali Toletò*, 1. Ne in singulis domibus præter *Confessarium* ordinarium teneantur domus *Societatis IESU* deputare duos vel plures *Confessarios*, qui à reservatis absolvant: 2. Ut cum prohibentur *Superiores* audire subditorum *Confessiones*, non intelligantur, qui sunt *Magistri Novitiorum*: 3. Ne iudicium absolvendi à reservatis univèrsim *Confessariis* committatur, sed liceat interdum *Superiori* pro ratione sui officii huiusmodi facultatem negare. Hæc si à *Toletò* tantum subscripta sint, non sunt quidem revocata per *Gregorium*, sunt tamen revocata per *Urbanum*; nisi iterum præscripserit usus.

Hæc sunt, quæ in utramque partem invenire potui, de quibus relinquo iudicium prudentioribus. *Communis sententia cum Carden. Ills. Diana* p. II. t. 6. R. 45. tenet esse revocata.

363 Q. 141. *An cessante fine legis in aliquo particulari, etiam pro hoc particulari cesset obligatio legis, v. g. lex prohibet die Veneris carnes, ut sic maceretur corpus, an ille, qui magis delectatur & melius nutritur piscibus quàm carne, possit die Veneris carnes comedere: Item, si lex præcipiat noctu manere domi*

domi propter rixas vitandas, an qui certus est non oriturus, possit noctu exire. R. Cessare negant ferè omnes, teste *Dian.* p. I. T. Io. R. 28., ubi plurimos citat: sequitur cum aliis *Castrop.* tr. 3. d. 5. p. 1. *Ihs.* t. I. d. 2. n. 61. E contrà cessare affirmant *Arriaga, Carram.* *Dian.* p. 7. t. Io. R. 33. aliique apud *Pennaf.* de fide d. 16. n. 46. item *Scaccia, Nav. Henriq. Comit.* uti putat *Moya* T. I. t. 6. d. 4. q. 3. n. 18. quibus ex parte favet *Carden.* in I Crisi d. 62. n. 74.

§. I. Supponenda sunt sequentia, I. Finis legis 864 potest cessare, vel contrariè vel tantùm negativè: tum dicitur cessare contrariè, si reddatur illicitus aut impossibilis, v. g. lex præcipit jejunium, ut maceretur corpus, si tamen mulier gravida per illam macerationem exponeret fætum periculo mortis, hîc finis legis cessaret contrariè, quia hæc maceratio fieret illicita mulieri: similiter si lex præcipiat contributionem propter ædificationem pontis, si pons ob difficultatem subortam ædificari non possit, finis legis cessat contrariè, quia ædificatio pontis facta est impossibilis. Tum dicitur cessare tantùm negativè, si non reddatur quidem illicitus aut impossibilis, attamen per observationem legis non obtineatur finis intentus à lege, uti in illo, qui non maceratur per abstinentiam à carnibus sed magis delectatur & nutritur per pisces. 2. Finis legis aliquando distinguitur à materia legis, uti vitatio rixarum distinguitur à mansionem domi præcepta propter rixas vitandas; aliquando non distinguitur, uti si præcipiatur oratio propter cultum Dei, materia præcepti est oratio, quæ eadem etiam est cultus Dei. 3. Finis legis alius est adæquatus, alius tantùm inadæquatus; adæquatus est totum illud, sive sunt omnia illa, quæ intenduntur à lege, & propter quæ obtinenda fertur lex; inadæquatus est aliquid seu aliqua pars illorum, quæ lex intendit.

365 §. II. Sequentia videntur certa, 1. Si finis legis cesset contrariè, etiam cessat obligatio legis, uti patet, quia ad illicitum vel impossibile non potest dari obligatio. 2. Quando finis legis non distinguitur à materia legis, non potest cessante fine legis manere obligatio legis, uti etiam patet, si enim in illo cesset finis legis, etiam cessat materia, cum finis & materia sine idem, uti supponitur, ubi autem non est materia legis, non potest esse legis obligatio, ergo.

366 §. III. Si cesset finis legis tantum inadæquatus, non ideo cessat lex, quando enim sunt plures fines, licet simul sumpti faciant unicum totalem & adæquatum, tamen deficiente uno, si alius maneat, hic censeri debet sufficiens, adeoque hoc sensu adæquatus, in ordine ad movendum legislatorem, nisi constet de opposito, ergo quamvis cessaret finis inadæquatus legis, non ideo cessaret lex.

367 §. IV. Si finis adæquatus legis cessaret in aliquo particulari, etiam in eo cessaret obligatio legis, ita Nav. Cajet. Valent. Henxiq. Tiraq. Hurt. Gran. aliique multi cum Carden. n. 40., & videtur certum, quia si lex obliget tantum sub certa circumstantia, v. g. temporis vel loci, cessante hac circumstantiâ cessat obligatio legis, quia nempe honestas specialis, propter quam hic & nunc lex erat, non potest hic & nunc attingi, atqui finis legis est primaria illius circumstantia aut quasi substantia, ergo si finis legis adæquatè cesset, cessat obligatio legis. Conf. nam lex, quæ injungit aliquid tanquam medium utile ad obtinendum finem, non obligat, si medium illud fiat inutile ad illum finem, uti per se patet, sed quando finis adæquatus legis cessat, hoc quod erat injunctum tanquam medium utile ad finem, jam est ad illum inutile, cum enim finis ille cesset & obtineri non possit: inutiliter poneretur aliquid tanquam medium

medium utile ad finem, ergo cessante fine adæquato legis in aliquo particulari, lex eum non obligat.

§. V. Probabilius videtur, quod finis adæquatus legis humanæ non possit cessare quoad aliquem in particulari, si quoad communitatem maneat, ita AA. sententiæ negativæ contra AA. affirmativæ: *Probat* **268**
ur 1. quia finis inadæquatus & quidem primarius omnium legum est, dirigere communitatem, hinc leges non respiciunt speciales personas, casus vel circumstantias, sed feruntur pro communitate, secundum hoc, quod communiter contingit, & quod communiter omnibus prodest vel obest, atqui hoc semper manet, licet alii speciales fines fortè cessent in aliquo particulari, v. g. licet Titius non maceretur esu piscium, tamen homines communiter macerantur; licet per me non sint orituræ rixæ, si hac nocte exeam, tamen communiter oriuntur, si homines passim exeant &c., ergo in ejusmodi casibus semper manet finis inadæquatus & generalis ejusmodi legum. 2. Finis inadæquatus & universalis omnium legum, saltem humanarum, est etiam uniformitas operandi in illa materia, quam lex præscribit, uti doctè probat *Suar.* de leg. l. 6. c. 7. n. 5. & c. 9. n. 16., difformitas enim in operando, per quam pars discreparet à toto, esset quædam illius totius deformitas, sed hic finis semper manet, licet alii speciales fines in aliquo particulari cessent, ergo. 3. Legislatores potest obligare, ut servetur lex sua, etiam ab illo, in quo speciales fines illius legis cessarent, dummodo non cessent in universum, ob rationes jam datas, atqui præsumendum est legislatorem sic velle obligare, ergo. *Probat* *Min.* nam alioqui daretur subditis occasio sæpe eludendi legem, quisque enim sibi facile finget finem legis in se cessare, cum è contrà plerumque resciri non possit, quos fines habuerit legislator,

lator, qui propterea etiam plerumque fert legem, non assignatis omnibus finibus illius, ergo. Dixi legis humanæ, propter dicenda l. 5. n. 270.

869 §. VI. Ex dictis patet, quid ad quæstionem initio propositam sit respondendum, nam si quærat, an si cesset in uno vel altero particulari finis adæquatus legis, hic particularis liber sit ab obligatione legis, negandum est suppositum, secundum jam dicta n. 868. Si autem quærat, an liber sit, si finis in adæquatus in illo cesset, dicendum est non esse liberum, secundum dicta n. 866.

870 §. VII. *Objicies* I. Lex in præsumptione fundata cessat obligare, si constat de contraria veritate, uti habet communis cum *Sanch. Laym. Dian.* aliisque plurimis apud *Suar. l. 3. c. 23.*, quia *presumptio cedit veritati*, argumento, *L. Continuus 137. ff. de verb. oblig. & L. ultimâ ff. quod metus causa*, hinc si lex prohibeat famulari hæreticis, tantum ob periculum perversionis, ubi cessat hoc periculum, cessat lex, non enim est mens legislatoris obligare tum, quando non est hoc, propter quod est lex, sed ratio, cur legislator vellet etiam Titium obligari illâ lege jejunii, esset præsumptio, quod etiam Titius maceraretur, ergo si hæc præsumptio non sit vera, Titius non obligatur, ita *Dian. Respondet 1. Suar. dist. Maj.*, si lex fundetur in præsumptione periculi, N., quamvis enim periculum hic & nunc non sit, tamen communiter est: si fundetur in præsumptione facti, quod scitur non extitisse, C., uti si lex obliget ad Matrimonium illos, qui diu convixerunt, quia præsumitur consensus in Matrimonium, si hic consensus non adfuerit; lex non obligat. R. 2. Negando *Min.*, nam ratio movens legislatorem est bonum commune; item procuratio uniformitatis in operando; item præsumptio, quod com-

communiter omnes macerentur, quæ præsumptio
semper est vera.

Obj. 2. Si lex obliget totum hunc Episcopatum, & finis legis cesset in hac urbe, etiam cessat in
in hac urbe obligatio legis, ergo etiam, si lex obliget
omnes subditos, & finis ejus cesset in hoc subdito, in
hoc cessat obligatio legis, ita *Arr. R.* Dato Ante. N.
Conseq., disparitas est, quod hæc urbs faciat per-
fectam communitatem, adeoque lex talis sit vir-
tualiter multiplex, unde si respectu hujus commu-
nitatis cesset finis, cessat adæquatus finis hujus legis,
prout erat lex hujus communitatis: simile non est de
singulis privatis, nam respectu privatorum nulla
datur lex.

Obj. 3. Si lex Superioris prohibeat Religiosis,
ne aspiciant per fenestram, ut sic consulatur castitati,
qui noctu in tenebris aspicit, non peccat contra le-
gem, quia in hoc casu particulari cessat finis legis,
ergo idem est in similibus casibus de omni alia lege,
ita *Arr. R.* Lex illa nunquam prohibuit aspiceret
in illis circumstantiis, quia sic esset irrationabilis &
de re inutili: itaque tantum prohibuit, ubi ratione
aspectus erat secundum se periculum, quamvis fortè
per accidens ratione hujus vel illius subjecti non
esset periculum.

*Q. 142. Quandonam universaliter cesset lex
vel ejus obligatio. R.*

§. I. Imprimis cessat, si abrogetur, potest autem ab-
rogari, vel ab illo, qui tulit, vel ab ejus Successore, vel
ab utriusque Superiore, non autem ab inferiore: ab-
rogatur autem lex etiam tacitè, si Princeps videns non
observari, etiam per paucos annos, non urgeat ejus
observationem, cum facile possit, uti notat cum aliis
multis *Lugo de Just. d. 6. n. 92.* Quod si abroget expressè
per voluntatem vel legem contrariam, tantò certius
inno-

871

872

873